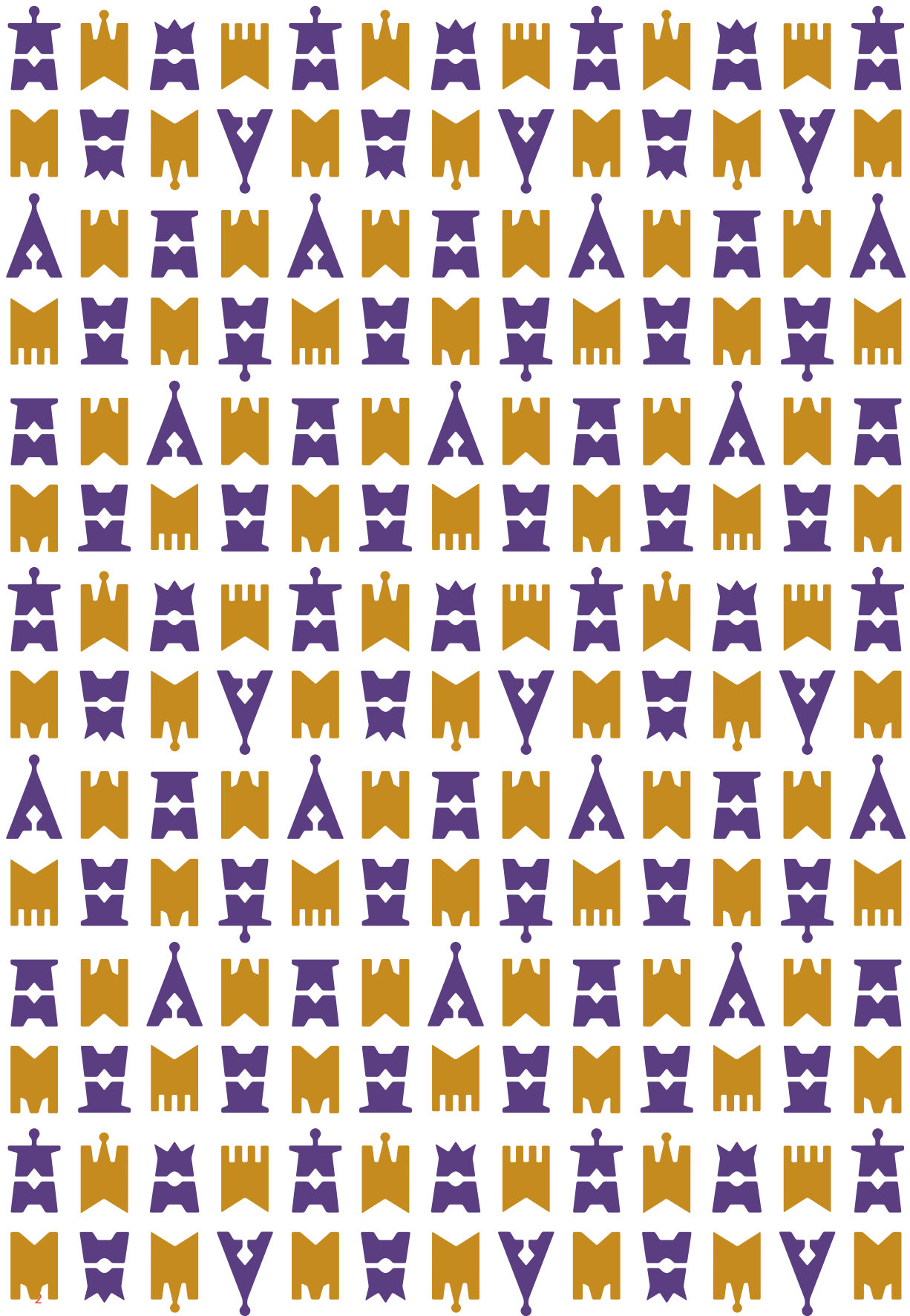

AFRIKA MUSEUM JÅRVERSLÄG 2013

INHOUD

Woord vooraf	3	Ineke Eisenburger	16
Collectiebeheer en presentaties	4	Publieksdienst	20
Abdoulaye Konaté	13	Bedrijfsvoering	30
		Algemene gegevens	36

De doelstelling van de Stichting Afrika Museum is het in wijde kring belangstelling wekken voor de culturen van Afrika. Het Afrika Museum wil Afrikaanse voorwerpen zodanig presenteren dat de bezoekers onder de indruk raken van de rijkdom aan visies, levenspraktijken en artistieke uitingsvormen die Afrika en de Afrikaanse diaspora in de loop van hun lange geschiedenis hebben ontwikkeld en tot op heden levend hebben gehouden.

WOORD VOORAF

Voor de organisatie was 2013 een belangrijk jaar. In het voorjaar is door onze subsidiegever – het Ministerie van OCW – het advies overgenomen van de Raad voor Cultuur (juni 2013) dat een fusie van drie door de ministeries van OCW en BuZa gesubsidieerde volkenkundige musea gewenst is. Het gaat daarbij om een samenwerking van het Museum voor Volkenkunde in Leiden (OCW), het Tropenmuseum in Amsterdam (BuZa) en het Afrika Museum in Berg en Dal (OCW). Het is de bedoeling dat deze fusie in het voorjaar 2014 haar beslag zal krijgen.

Wat betreft de inhoudelijke programmering stond de gehele eerste helft van het jaar 2013 in het teken van de herinrichting van de permanente opstelling in de eerste twee zalen van het museum. Belangrijke thema's worden behandeld binnen het brede concept 'beeldvorming': slavernij en diaspora, ontwikkeling van hedendaagse Afrikaanse kunst, het 'kijken' naar kunst vanuit westers en Afrikaanse perspectief. Steeds worden geschiedenis en actualiteit samengebracht.

Evenals in de voorafgaande jaren blijkt dat één van de grootste uitdagingen ligt op het terrein van het publieksbereik. Het aantal bezoekers bleef met 62.587 achter bij het beoogde aantal bezoekers voor dit jaar (70.000). De terugloop is duidelijk tot twee groepen bezoekers te herleiden, namelijk het gratis bezoek (de afschaffing van de gratis woensdagmiddag per 1 april 2013 gaf een gevoelige daling, evenals de daling in het aantal bezoekers op de Gelderse Museumdag) en een terugloop van leerlingen in het basisonderwijs.

In een sterk concurrerende vrijetijdsmarkt moet de museale programmering steeds in beweging zijn en voortdurend worden vernieuwd om het publiek te kunnen blijven 'verleiden' een bezoek aan het museum te brengen. De speciale programmering rond de Kerstdagen is daarvan een voorbeeld: het aantal bezoekers laat een duidelijke piek zien. Verder krimpende budgetten noodzaken echter tot een meer bescheiden programmering, waardoor het aantrekken van publiek lastiger is. Het museum heeft in 2013 actief ingezet op het verkrijgen van extra financiering voor publieksactiviteiten. In het kader van een partnership met de Provincie Gelderland is voor het belangrijke Keti Koti festival inmiddels een toezegging gedaan door de Provincie om voor de komende drie jaar het festival mede te financieren. Om voldoende toekomstbestendig te kunnen zijn zal het museum doorgaan op de ingeslagen weg om nog meer externe financiering te verkrijgen – al zal één en ander, gezien de beoogde fusie in 2014, in een veel breder perspectief geplaatst moeten worden.

Irene Hübner, *directeur*

COLLECTIE BEHEER EN PRESENTATIES

Tentoonstellingen vormen jaarlijks terugkerende projecten en zijn tijdrovend.

Het tentoonstellingsprogramma wordt voorbereid binnen de wetenschappelijke staf en in samenwerking met de afdeling collectiebeheer geïmplementeerd.

Binnen het takenveld van collectiebeheer vallen ook alle werkzaamheden rond de actieve en passieve conservering van objecten, de collectieregistratie en standplaatsregistratie in het depot.

De digitale ontsluiting van de collectie die circa 8200 voorwerpen omvat is een doorlopend proces. De collectie van het Afrika Museum is volledig digitaal beschikbaar via de eigen website en de website van de gezamenlijke volkenkundige musea, de SVCN. Bovendien geven ook websites van DiMCoN (vanaf september 2013) en Europeana (gekoppeld aan DIMCoN) digitale toegang tot de gehele collectie.

Collectiefunctie: Beheer en Behoud

Het Afrika Museum maakt voor de registratie van haar collectie gebruik van The Museum System (TMS). De objecten zijn ten minste ontsloten op verwervingsdatum, vorige eigenaar, naam object, beschrijving, gebruik/functie, materiaal, afmetingen, culturele herkomst (voor zover bekend), geografische herkomst. Indien er meer bekend is omtrent een object wordt deze informatie vanzelfsprekend toegevoegd. Het Afrika Museum beschikt over een gecertificeerde beveiliging, een calamiteitenplan en uitgebreide faciliteitsrapporten.

Zichtbaarheid voor het publiek

Het Afrika Museum streeft ernaar zoveel mogelijk objecten te tonen aan het publiek. In de vaste tentoonstellingszalen van het museum is ruim 10% van het totaal aantal objecten te bezichtigen. Gemiddeld ongeveer 0,5 - 3% van de collectie staat elders, in binnenlandse en buitenlandse musea tentoongesteld.

COLLECTIEMOBILITEIT

Wat werd er geleend

- 2013 stond in het teken van de herinrichting van de eerste twee tentoonstellingszalen. De objecten in deze nieuwe semi-permanente tentoonstelling met als titel *Het Afrika Museum in de 21ste eeuw – Oude en nieuwe kunst verbonden* zijn afkomstig uit de eigen collectie, met uitzondering van de zogenoemde collectie Negrofilia: deze voorwerpen maken deel uit van een langdurig bruikleen van het Wereldmuseum Rotterdam.
- De fototentoonstelling *Faces of Africa* werd wegens succes verlengd tot 2 juni 2013. Ten behoeve van deze tentoonstelling werden een 50-tal portretfoto's van de fotograaf Mario Marino in bruikleen genomen.
- Ten behoeve van de tentoonstelling *Josiah Onedome Onemu: Beelden van een Bruggenbouwer* (16 december 2012 t/m 3 november 2013) werden diverse beeldhouwwerken en schilderijen geleend uit de collectie van de kunstenaar alsmede uit particuliere collecties.
- Ten behoeve van de tentoonstelling *Verdeeld Verleden* werden foto's uit het werk van Hans van Rhoo in bruikleen genomen.
- Voor de solotentoonstelling *Abdoulaye Konaté - De wereld in doeken* (30 november 2013 t/m 1 maart 2014) werden 8 werken van de Primo Marella Galerie uit Milaan overgebracht, aangevuld met bruiklenen uit particuliere collecties.

- Voor de tentoonstelling *Uit de kast...nu op zaal* (21 december 2013 t/m 31 oktober 2014) werd vooral gebruik gemaakt van eigen collectie. Toegevoegd werden enkele objecten uit de collectie van verzamelaar Piet Sanders die deels zijn geschonken aan het Afrika Museum en deels aan het Wereldmuseum Rotterdam.

Bruiklenen waarvoor verlenging werd verkregen

- (Voormalig) Nijmeegs Volkenkundig Museum: negen voorwerpen voor de semi-permanente opstelling Oost-Afrika (Ethiopië)
- Anky Mulder: vijftien voorwerpen voor de semi-permanente opstelling Oost-Afrika (Pokot vitrine)

Wat werd er uitgeleend

De volgende bruiklenen zijn in 2013 gehonoreerd

- Museum Volkenkunde Leiden: tweetal beelden (Dogon/Mali) ten behoeve van de herinrichting van de vaste opstelling Afrika. (langdurig bruikleen vanaf september 2011 voor de duur van 5 jaar)
- Fundación 'La Caixa', Madrid, voor de tentoonstelling *Les Maîtres du Désordre/Maestros del Caos: Artistas y Chamanes* (5 feb 2013 – 19 mei 2013): beeld (Baulé/ Ivoorkust), twee figuren (Senufo/ Ivoorkust), Orakel (Gbe/Liberia), Orakel (Pende/ Dem. Rep. Congo)
- Smithsonian. National Museum of African Art, Washington, voor de tentoonstelling *Earth Matters: Land as Material and Metaphor in the Arts of Africa* (22 april 2013 – 5 januari 2014, verlengd tot 23 februari 2014), bel (Dem. Rep. Congo), pot (Ouatchi/ Togo), Onile-figuur (Yoruba/Nigeria)

Uit de collectie beeldmateriaal werden de volgende aanvragen gehonoreerd:

- Samuel P. Harn Museum of Art, University of Florida
- Minneapolis Institute of Art, Minneapolis
- Royal Museum for Central Africa, Tervuren
- The University of Chicago
- Open University, England
- Perez Museum of Art, Miami
- Bulletin Vereniging Rembrandt
- Publicatie *Abdoulaye Konaté – The World in Textile*

Aanwinsten

Door aankopen en schenkingen groeide de verzameling etnografica en hedendaagse kunst aan tot een totaal van ruim 8200 objecten.

Aankopen t.b.v. de collectie Stichting Afrika Museum

- Paneel *Party at the House of Chance and Mischief* van Renée Stout (met steun van het SVCN/Mondriaan aankoopfonds)
- Installatie *Bakru* van Remy Jungerman (met steun van het SVCN/ Mondriaan aankoopfonds)
- Doek *Offrande de Couleurs* van Abdoulaye Konaté (met steun van Vereniging Rembrandt, BankGiro Loterij en SVCN/Mondriaan aankoopfonds)
- Twee beelden, Emile Guebehi (Ivoorkust)
- Masker (Guro/Ivoorkust)
- Ceremonieel zwaard (Asante/Ghana)

Schenkingen t.b.v. de collectie Stichting Afrika Museum

- Diverse objecten uit Mali en Burkina Faso; Dhr. Ad van Dijk, Assen.

- Traditioneel Afrikaans geld ('Kissi pennies'), Sierra Leone; Dhr. H. Riemeyer, Frankrijk
- Beelden, *Dualisme* en *Unity* (Josiah Onemu); Josiah Onemu, Waddinxveen

Bibliotheek

De bibliotheek van het Afrika Museum is in eerste instantie bedoeld als informatiebron voor eigen staf en medewerkers; maar wordt op afspraak ook opengesteld voor derden, zoals studenten van universiteit en hogeschool. Het acquisitiebeleid is vooral gericht op die publicaties, die direct relevantie hebben voor bijvoorbeeld ontsluiting van de eigen collectie, voor tentoonstellingen en educatieve projecten. Het budget voor aankoop van nieuwe publicaties is beperkt, zodat er sprake is van een geringe aanwas. Op het moment wordt er een uitvoerige inventarisatie uitgevoerd van de bibliotheek, waarbij alle boeken worden gecontroleerd op zowel digitale als fysieke aanwezigheid.

TENTOONSTELLINGEN

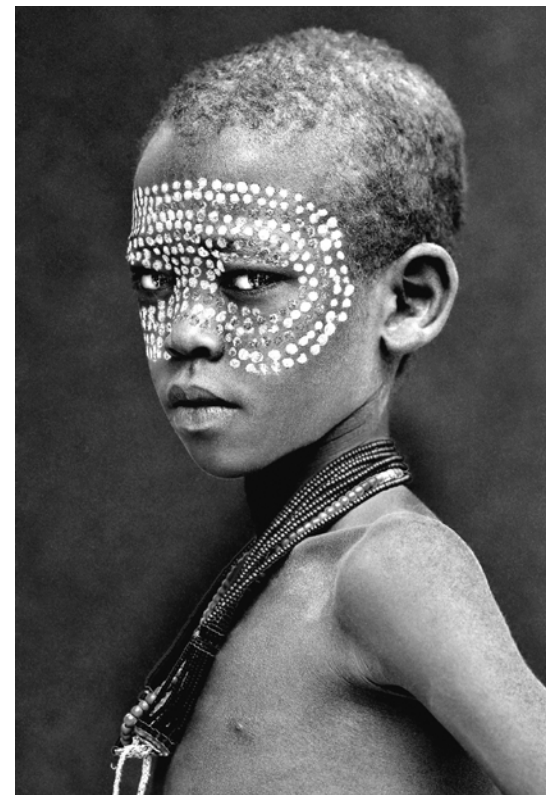
Het Afrika Museum in de 21ste eeuw –
Oude en nieuwe kunst verbonden
(herinrichting semi-permanente opstelling zaal 1 en 2)

Deze nieuwe zaalopstelling toont een brede selectie van traditionele en hedendaagse kunst uit Afrika en de Afrikaanse diaspora. Bij de nieuwe presentaties is gekozen voor een lichte ruimtelijkheid en een heldere verdeling in thema's die zorgen voor een verbinding van de geschiedenis én de actualiteit van interculturele ontmoetingen. Sinds de jaren 1990 besteedt het Afrika Museum behalve aan 'traditionele' kunst- en gebruiksvoorwerpen ook aandacht aan hedendaagse kunst uit Afrika. Bovendien heeft een belangrijke regionale en thematische uitbreiding plaatsgevonden met een verzameling hedendaagse kunstwerken uit de zogenoemde Afrikaanse diaspora. Richtinggevend voor dit nieuwe beleid is het wereldwijde perspectief dat het museum uitdraagt. Hierdoor wordt de traditionele Afrikaanse kunst niet alleen verbonden met de hedendaagse artistieke uitingen op het continent zelf, maar ook met de kunstproductie in de diasporagebieden als Noord- en Zuid Amerika en het Caribisch gebied, met eilanden als Cuba, Haïti en Curaçao.

De tentoongestelde werken zijn ondergebracht in thema's waarin geschiedenis en actualiteit samenkomen. Voorwerpen uit de populaire beeldcultuur, zoals strips, reclameposters en speelgoed, laten zien hoe Europeanen hun visie op de Afrikaanse medemens decennia lang tot uitdrukking brachten. Met het onderwerp 'slavernij en diaspora' gaan we terug in de tijd om via de werken van hedendaagse kunstenaars uit de Afrikaanse diaspora weer terug te keren naar het heden. Getoond wordt hoe invloedrijk de Afrikaanse erfenis buiten het continent heden ten dage is.

Met het thema 'Westerse visies' wordt nader ingegaan op de geschiedenis van het westerse kijken naar Afrikaanse kunst. Hoe Afrikaanse kunstenaars en hun publiek de eigen kunstwerken ervaren en beoordelen is te zien in het laatste deel van deze presentaties in zaal 1 en 2. Voor beide zalen is een educatieve lijn ontwikkeld en zijn rondleidingen in het Duits en het Engels beschikbaar via een zogenoemde Podcatcher.

Deze herinrichting werd mede mogelijk gemaakt door de BankGiro Loterij, het Mondriaanfonds, SNS Reaal en Stichting Dioraphte.

Faces of Africa

(16 december 2012 t/m 2 juni 2013)

In 2011 reisde fotograaf Mario Marino (Oostenrijk, 1967) naar de Omo-vallei in Zuid-Ethiopië, nabij de grens tussen Kenya en Sudan. Zijn ontmoetingen op straat en op de markt resulteerden in een indrukwekkende serie portretten van mensen die behoren tot zeven kleine bevolkingsgroepen: Surma, Karo, Hamar, Borena-Oromo, Tsimaw, Mursi en Erbore. Zelfbewust en trots op hun culturele eigenheid poseerden tientallen mensen voor hem. De foto's maken een verstilde indruk, maar de fotosessies verliepen allesbehalve rustig. Marino moest snel werken, want zijn activiteit trok tientallen mensen aan die niet zelden door het beeld heen liepen. Hij nam slechts enkele foto's per persoon, waardoor hij snel klaar was en veel mensen kon fotograferen. Marino werkte bij daglicht met een Nikon camera en maakte gebruik van een uitvouwbaar scherm (één kant wit, de andere kant zwart) en een lichtfilter. Iedereen die voor hem poseerde werd betaald, in geld of goederen (zoals zout, dat vaak meer wordt gewaardeerd dan geld). Alle mensen zijn gefotografeerd in hun dagelijkse kleding. Tot die kleding behoort inmiddels

ook het T-shirt. Maar uit lichaamsbeschilderingen, sieraden en scarificaties blijkt dat men traditionele opvattingen over schoonheid en identiteit nog steeds belangrijk vindt.

Josiah Onedome Onemu:

Beelden van een Bruggenbouwer

(16 december 2012 t/m 3 november 2013)

Deze solotentoonstelling, samengesteld uit deels geschonken werk aan het Afrika Museum en deels uit in bruikleen genomen objecten uit de privécollectie van de kunstenaar, toont een fraai overzicht van zijn brede oeuvre. Vruchtbaarheid, het samenspel van tegengelen, lijden en wanhoop, hoop en beloftes, verandering en afscheid – de grote thema's van het leven worden in het werk van de van oorsprong Nigeriaanse beeldhouwer Josiah Onemu nu eens sober, tot de essentie gereduceerd, dan weer verhalend in beeld gebracht. Hoe verschillend de uitwerking ook kan zijn, het onderwerp heeft altijd betrekking op mens en maatschappij. Daarmee sluit Onemu aan bij de Afrikaanse traditie waarbij kunst en leven nauw verbonden zijn. Thematisch is het werk van Onemu nauw verbonden met het dagelijks leven

in Afrika, met maatschappij, politiek en religie. Onemu begon zijn academische studie in Lagos en zette die voort in Den Haag en Wenen. In Wenen legde hij zich toe op beeldhouwen, kunstonderwijs, brongstieten en fotografie. Met de opgedane kennis zette hij aan de universiteit van Benin City, Nigeria, de afdeling beeldhouwkunst op. De vernieuwende technieken die Onemu introduceerde, zorgden er voor dat men met mallen ging werken en voor het eerst meerdere exemplaren van een beeld konden worden gemaakt. Bronstieten werd een masterstudy en afgestudeerden maakten moderner werk dan de generatie voor hen. Onemu keerde terug naar Nederland, waar hij zich opnieuw een plaats in de kunstwereld moest verwerven. Voor een kunstenaar in wiens werk zowel Europese als buiten-Europese invloeden zichtbaar waren, was dat in de jaren tachtig niet gemakkelijk. In 1999 kreeg hij in het Afrika Museum een solotentoonstelling: *Hommage aan Idolo*. Daarin stond de gelijknamige installatie centraal, een eerbetoon aan Onemu's moeder. Ruim tien jaar na deze solotentoonstelling toont het Afrika Museum voor het eerst een 'beeldenreis' van Onemu's leven, ter afsluiting van zijn actieve carrière als kunstenaar.

Verdeeld Verleden: een reis langs de slavenhandel in Brazilië, Angola en Zeeland

(1 september t/m 31 oktober 2013, ter gelegenheid van 150 jaar afschaffing slavernij in Nederland)

Fotograaf Hans van Rhooen en journalist Jeroen Junte maakten voor deze tentoonstelling een reis langs de drie locaties waar de oorsprong ligt van de Nederlandse slavenhandel. Met indringende foto's en reportages hebben zij vastgelegd hoe 350 jaar later in Brazilië, Angola en Middelburg verdeeld wordt omgegaan met een gedeeld verleden. In 2013 is het 150 jaar geleden dat in Nederland de slavenhandel werd afgeschaft. Meer dan 12 miljoen mensen werden in de voorgaande vier eeuwen vanuit Afrika als handelswaar verscheept. Het Nederlandse aandeel in deze Atlantische slavenhandel bedraagt ongeveer 600 duizend mannen, vrouwen en kinderen. Voor Nederland begint deze zwarte bladzijde in de nationale geschiedenis met de verovering van de Braziliaanse kuststad Recife op de Portugezen in 1630. Om de suikerplantages aldaar rendabel te houden is een geregelde aanvoer van arbeidskrachten (slaven) noodzakelijk. Daarom wordt in 1641 de Portugese nederzetting in het huidige Angola veroverd op de Portugezen. Dit zal het begin worden van een zorgvuldig onderhouden Driehoekshandel tussen Nederland, Afrika en de Nieuwe Wereld, met onder andere Brazilië, Suriname en Noord-Amerika. Hoewel de Nederlandse aanwezigheid in zowel Brazilië als Angola nauwelijks meer dan een kwart eeuw bedroeg – Angola werd zelfs maar acht jaar bezet – is deze koloniale periode van doorslaggevend belang geweest voor de Nederlandse slavenhandel.

CONTACTEN

Afdeling collectie

De afdeling collectiebeheer heeft ook in 2013 deelgenomen aan de reguliere bijeenkomsten van de werkgroep 'registratie' binnen de SVCN (Stichting Volkenkundige Collectie Nederland). Deze werkgroep houdt zich bezig met de gecontroleerde invoer van objecten en samenstelling van thesauri. De medewerker collectiebeheer heeft zitting in het bestuur van de Sectie Culturen van de Nederlandse Museum Vereniging (NMV). Ook dit jaar werden er verscheidende studiedagen georganiseerd waaronder een tentoonstellingsanalyse van de nieuwe herinrichting van het Afrika Museum op 20 juni. Voor het museumcongres in Den Bosch verzorgde de sectie culturen op 3 oktober een workshop met de titel 'Het effect van de keuze', over de keuze die filmmakers en tentoonstellingsmakers maken bij het gebruik van beeldmateriaal. Op 22 februari bezochten de medewerker collectiebeheer en de restaurator de jaarlijkse restauratorenendag in het Wereldmuseum in Rotterdam.

De medewerker collectiebeheer werd in september verkozen tot voorzitter van de personeelsvertegenwoordiging van het Afrika Museum en neemt in die hoedanigheid zitting in een speciale fusiecommissie.

Directeur/ hoofdconservator

De directeur is lid van een aantal regionale en lokale organisaties en neemt deel aan reguliere bijeenkomsten (Cultuur Netwerk Nijmegen, Stedelijk Netwerk Nijmegen, Platform Vrouwen in Managementfuncties, Groesbeek Museumlandschap). Acte de présence werd ook gegeven bij het volkenkundig directeurenoverleg (SVCN), het overleg van de VRM (Vereniging Rijksmuseum), de Algemene ledenvergaderingen van de Nederlandse Museumvereniging en de internationale organisatie ICOM. In 2013 werd deelgenomen aan diverse nationale en internationale vergaderingen en symposia.

Nevenfuncties

De directeur is sinds 1 juli 2010 lid van de Stiftungsrat (Raad van Toezicht) van het Museum für Völkerkunde in Hamburg, Duitsland.

In maart 2010 heeft de directeur zitting genomen in de adviesraad 'Volkenkundige aankopen' van het SVCN/ Mondriaan aankoopfonds.

De directeur is lid van het Comité van Aanbeveling van de stichting Berg en Dal/Monigi, die zich onder meer inzet voor schoolprojecten in Congo.

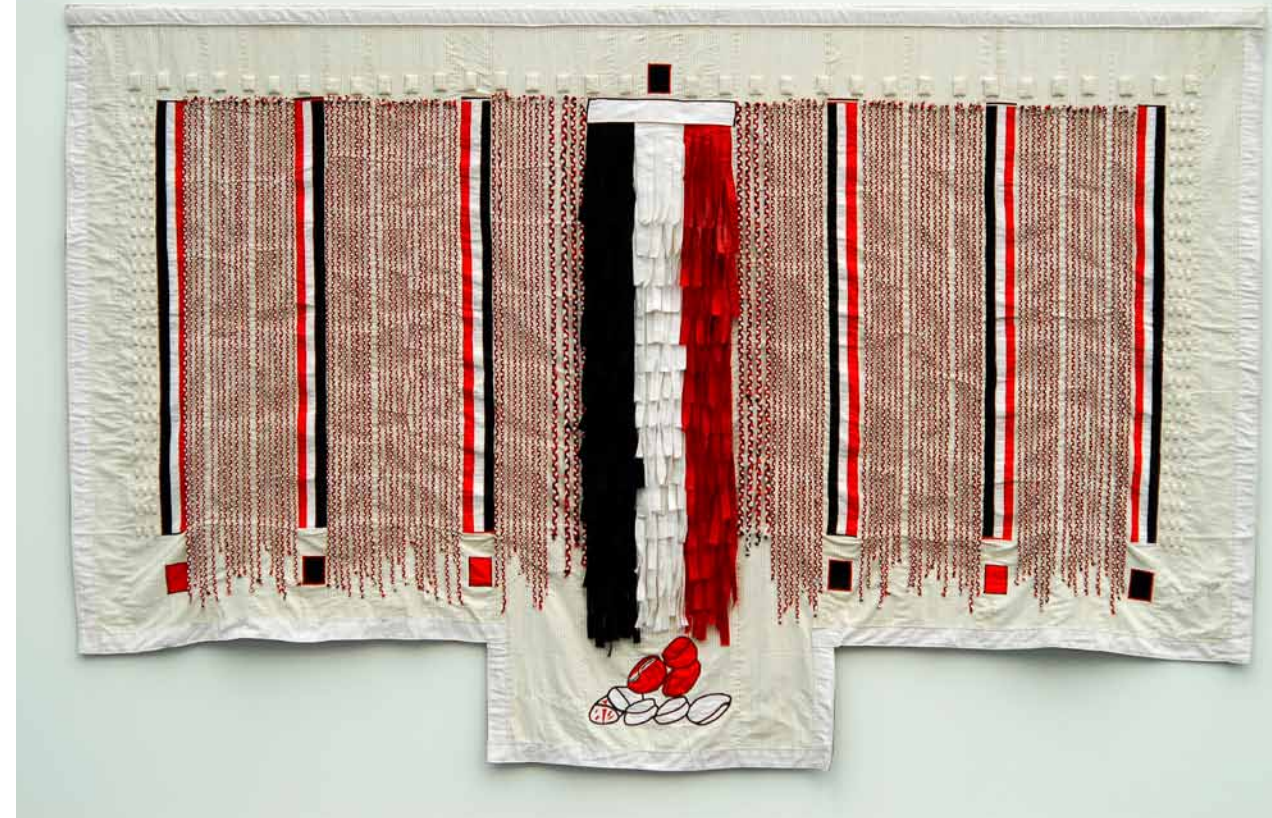
Conservator hedendaagse kunst

De aandacht voor hedendaagse kunst uit Afrika en de Afrikaanse diaspora, speerpunt in het beleid van het Afrika Museum, is fors toegenomen, zoals onder meer bleek uit een symposium getiteld 'Global Caribbean' dat op 5 en 6 februari 2013 plaatsvond in het Tropenmuseum. De conservator hedendaagse kunst gaf bij die gelegenheid een lezing over de collectie hedendaagse kunst uit het Caribisch gebied die het Afrika Museum de afgelopen tien jaar heeft opgebouwd. Het museum bleek daarmee als pionier voorop te lopen in het museale veld. Een tekst van hem over dit onderwerp werd later opgenomen in een online publicatie van de Open University in Engeland. De conservator hedendaagse kunst gaf in maart een lezing in het kader van een Studium Generale over 'Adam en Eva' aan de Leidse universiteit. Zijn bijdrage had betrekking op het thema slangensymboliek dat centraal stond in de tentoonstelling *Goddelijk & Griezellig – Het Geheim van de Slang*.

In de aanloop naar de solotentoonstelling van de Malinese textielkunstenaar Abdoulaye Konaté bracht Wouter Welling een bezoek aan de Primo Marella galerie in Milaan, die deze kunstenaar vertegenwoordigt. Zijn aankoopvoorstel voor een magistraal doek, *Offrandes de Couleurs*, werd voor het SVCN/Mondriaan aankoopfonds en de Vereniging Rembrandt toegelicht en door beide fondsen gehonoreerd. Daarnaast steunde het SVCN/Mondriaan aankoopfonds de aankoop van een opmerkelijk schilderij van de Afrikaans-Amerikaanse René Stout, *Party at the House of Chance and Mischief*, dat deel zal gaan uitmaken van een thematentoonstelling over het lichaam als uitdrukking

van communicatie met de spirituele wereld. De vrienden van het Musée du Quai Branly brachten een bezoek aan het Afrika Museum en werden door de conservator hedendaagse kunst rondgeleid. De integratie van traditionele en eigentijdse kunst sprak hen zeer aan. Ook bij een rondleiding voor de MuseumJeugdUniversiteit bleek de combinatie van oud en nieuw de complexe beeldtaal van de Afrikaanse kunst toegankelijker te maken. In juni bezocht de conservator hedendaagse kunst de Biënnale van Venetië, waaraan dit keer meerdere Afrikaanse landen deelnamen. Samen met conservator Wayne Modest van het Tropenmuseum bracht Wouter Welling in november een bezoek aan Miami (VS) en Kingston (Jamaica). In Miami werden de ateliers van twee kunstenaars bezocht die structureel gevolgd worden in het beleid van het Afrika Museum: de Cubaan José Bedia en de Haitiaan Edouard Duval Carrié. Van beide kunstenaars staan solotentoonstellingen gepland. In Jamaica werden diverse kunstenaars bezocht die thematisch aansluiten bij de lijn van het Afrika Museum en een rol kunnen spelen in het toekomstige gezamenlijke beleid van de collega-musea.

In december ging de Konaté tentoonstelling van start en bracht Elena Micheletti van de Primo Marella galerie een bezoek aan het museum. Ze had een stoffig volkenkundig museum verwacht en kwam tot haar verbazing in een eigentijds kunstmuseum. De autonome, ruimtelijke presentatie van Konaté werd door haar zeer gewaardeerd. Voor het Afrika Museum was de samenwerking met een private partij van essentieel belang om de tentoonstelling low budget te kunnen realiseren.

ABDOULAYE KONATÉ

OFFRANDES DE COULEURS BLANC-ROUGE-NOIR

Het was geen gemakkelijk traject naar de eerste solotentoonstelling in Nederland van Afrika's beroemdste textielkunstenaar: Abdoulaye Konaté (Mali, 1953). Konaté verwierf internationale bekendheid met zijn metersbrede doeken gemaakt van diverse Malinese stoffen en appliqué's waarmee hij op een vaak zeer poëtische manier zijn commentaar geeft op tal van actuele onderwerpen. Die kunnen betrekking hebben op religie en politiek of direct gerelateerd zijn aan oude Afrikaanse tradities. Een eerste reis om hem in zijn woonplaats Bamako te bezoeken, eindigde op het vliegveld van Parijs. Er zou een harmattan, een zandstorm opkomen zetten, en hoe lang die zou aanhouden was ongewis. Een tweede poging werd sterk ontraden want islamitische fundamentalisten maakten Mali inmiddels onveilig.

Kleurensymboliek

In 2012 kwam Konaté naar Nederland omdat hij deelnam aan een tentoonstelling in het Stedelijk Museum Bureau Amsterdam: *Hollandaise*, genoemd naar de vermaarde industriële batiktextiel die het Nederlandse bedrijf Vlisco voor de Afrikaanse markt produceert. Met *Fête Africaine* maakte Konaté voor die groepstentoonstelling een kleurrijk figuratief doek waarin hij Vlisco stoffen verwerkte. Tijdens zijn verblijf bezocht hij ook het Afrika Museum en werd de afspraak voor de solotentoonstelling het jaar daarop gemaakt. En begon het gesprek over een mogelijke aankoop van een groot abstract werk: *Offrandes de Couleurs: Blanc-Rouge-Noir* (*Offers van Kleuren: Wit-Rood-Zwart*). Kunstenaars die deelnemen aan de Documenta in Kassel en wereldwijd exposeren zitten in een prijs categorie die ver buiten het reguliere museumbudget valt. Konaté paste zijn vraagprijs voor het museum weliswaar aan, maar ook toen was aankoop alleen mogelijk met steun van de Vereniging Rembrandt/BankGiro Loterij en van het SVCN/Mondriaanfonds. Werk van Konaté bevond zich op dat moment nog niet in de collectie Nederland. Kort nadat de toezegging van beide fondsen was ontvangen, werd bekend dat het Stedelijk Museum Amsterdam overging tot aankoop van *Fête Africaine*. Daarmee bevinden zich nu twee representatieve werken van deze kunstenaar in Nederlandse museale collecties, de een figuratief, de ander abstract. Voor het Stedelijk is het niets minder dan een doorbraak: nog niet zo lang geleden was het uitgesloten dat een kunstenaar uit West-Afrika door dat museum zou worden aangekocht. Het westers georiënteerde blikveld is pas sinds kort aan het verbreden. Maar wat maakt *Offrandes de Couleurs* zo

interessant voor het Afrika Museum? Het beleid van het Afrika Museum is er op gericht om te laten zien hoe elementen uit oude tradities in hedendaagse kunst voortleven. De Afrikaanse cultuur wordt gepresenteerd als actueel en overal in de wereld aanwezig. Want ook de zogenoemde 'Afrikaanse diaspora' hoort tot het museumbeleid. Daarmee worden al die gebieden bedoeld waarheen ooit slaven getransporteerd werden om op plantages te werk te worden gesteld. Zij creëerden nieuwe religies, waarin Afrikaanse en katholieke elementen fuseerden. Die religies vormen weer een inspiratiebron voor hedendaagse kunstenaars. Het museum kiest voor kunstenaars die een mondiaal blikveld verbinden aan een eigen culturele klankkleur. Konaté is bij uitstek een transculturele kunstenaar. Hij is in elk opzicht internationaal georiënteerd, maar put wel uit Malinese bronnen. Zo is de vorm van *Offrandes de Couleurs* ontleend aan het traditionele Afrikaanse jagerstuniek. Het reliëfpatroon rondom de compositie verwijst naar de *gris gris*, amuletten die jagers op hun tuniek dragen. Materialen en kleuren worden in de traditionele en hedendaagse kunst uit Afrika nooit zomaar gebruikt. Alles heeft betekenis. De verticale rode, zwarte en witte banen staan voor: het (dieren)offer, kracht, vitaliteit (rood), de aarde en de mensenwereld (zwart) en de geestelijke dimensie (wit). Onderaan zien we kolanoten die Konaté hier gebruikt als kleuroffer (rood en wit), maar die in West Afrika ook worden gebruikt bij gebruik voor het raadplegen van het orakel. In deze enorme abstracte compositie komt een complexe Afrikaanse levensbeschouwing tot uitdrukking waarin de relatie tussen mensen- en geestenwereld centraal staat.

Evenwicht

Een voorbeeld van een diaspora kunstenaar uit de collectie van het Afrika Museum maakt duidelijk hoe de kleuren die Konaté voor het aangekochte werk koos, ook daar eenzelfde betekenis vervullen. Let bij de installatie *Yo me lo llevo viento malo* (*Ik wend de kwade wind af*) van de Cubaan Santiago Rodríguez Olazábal (1955), kunstenaar en Regla de Ifá priester (een diaspora religie met Yoruba roots), dus speciaal op het rood, het zwart en het wit. We zien een *healing*: een *babalawo* (ritueel specialist) voert een reiniging uit van zijn cliënt door een magische stof via een balk met objecten die 'opgeladen' zijn met kracht, over hem heen te blazen. Op de grond bevindt zich een 'zwart' kruis van aarde met vier kaarsen. Het kruispunt is vanouds de plaats waar de wereld van mensen en geesten elkaar kunnen ontmoeten, daar worden offers gebracht om 'de weg' te openen. Bij de objecten op de balk zien we twee bezem-achtige voorwerpen die zijn afgeleid van de West-Afrikaanse *mpiya*, een magisch instrument, bezield door een overleden familielid van de eigenaar. De *nganga*, een ritueel specialist, kon de *mpiya* gebruiken om een ziekte of kwade invloeden te verdrijven. De grootste 'bezem' in

de installatie is omwikkeld met rode en witte stof; er zijn zwarte kruisen op getekend. De overige objecten tonen overeenkomsten met krachtobjecten die zowel in Afrika zelf voorkomen als in Afrikaanse tradities gewortelde religies in de diaspora. Doel van de handeling is het herstellen van harmonie, want ziekte of een andere bedreiging van iemands fysieke of geestelijke gezondheid wordt gezien als disharmonie, een verstoring van het evenwicht. In de doeken van Konaté komen we een vergelijkbaar streven tegen - in zijn geval naar tolerantie in de (inter)nationale politiek - en een vergelijkbare symbolische beeldtaal.

Wouter Welling

conservator hedendaagse kunst, Afrika Museum

Abdoulaye Konaté: *Offrandes de Couleurs: Blanc-Rouge-Noir* (*Offers van Kleuren: Wit-Rood-Zwart*), 2007, aankoop 2013, textiel, 248 x 395 cm, collectie Afrika Museum, Berg en Dal (701-3)

Santiago Rodríguez Olazábal: *Yo me lo llevo viento malo* (*Ik wend de kwade wind af*), 1998, installatie, diverse materialen, aarde en tekeningen op papier, collectie Afrika Museum, Berg en Dal (669-2, 1 t/m 3)

ZOUT KAN ZICHZELF NIET PROEVEN*

Het jaarverslag dat nu voor u ligt is naar alle waarschijnlijkheid het laatste exemplaar dat zal worden uitgegeven door de Stichting Afrika Museum. Hoewel gedurende 2013 nog volop onderhandelingen gaande zijn over een mogelijke fusie met het Tropenmuseum in Amsterdam en Museum Volkenkunde in Leiden, is besloten om in dit jaarverslag alvast een terugblik te geven op het Afrika Museum als zelfstandig instituut.

Wij doen dit via een bijdrage van voormalig directeur Mw. Drs. Ineke Eisenburger, die ruim 40 jaar haar stempel heeft gedrukt op een instituut dat ooit als missiemuseum is begonnen, maar inmiddels nationaal en internationaal een rol vervult in het museale veld.

“Uit Den Haag komend ben ik bij het Afrika Museum gekomen en deed ik vele jaren de boekhouding van de provincie van de Congregatie van de Heilige Geest en zo langzaam schoof pater van Croonenburg, conservator van het Afrika Museum, mij het museum binnen.

* Afrikaans spreekwoord

Ik heb de educatieve dienst opgericht en het Buitenmuseum vormgegeven. Heb Maria van Gaal binnengehaald, een onderwijzeres die pedagogiek studeerde in Nijmegen en die ik kende als zuster van de Carmelitessen in Boxmeer. In mijn tijd bij het Centraal Missie Commissariaat in Den Haag schreef de echtgenote van de notaris uit Boxmeer een brief of wij werk hadden voor die zusters. Dat hadden wij, dus bracht ik regelmatig diverse vrachten papier voor de ‘bedelacties’. Na enkele maanden kwam er een verzoek of wij wellicht ook wat intelligenter werk hadden. Er was een zuster die daarom gevraagd had. Ik werd gevraagd eens poolshoogte te gaan nemen. Achter de tralies trof ik een knappe zuster aan, die toegaf dat ze wel wat slimmer werk aan zou kunnen. Nu had het CMC een inkoopafdeling, die op alle aankopen 3% bemiddelingskosten doorberekende. Dus dat zou zij gaan doen. Toen ik weer terugkwam zei ik tegen mijn baas dat ik nu toch een mooi mens had ontmoet; die zou volgens mij zeker niet lang in het klooster blijven. En dat klopte ook, na twee jaar trad zij uit en verhuisde naar Nijmegen.

Ik heb een heerlijke tijd op het museum gehad. Maria werd na anderhalf jaar directeur, en ik, 18 jaar jonger, werd adjunct-directeur, belast met het PR-beleid, het personeelsbeleid en de uitbreiding van het Buitenmuseum. Van Croonenburg stimuleerde mij om culturele antropologie te gaan studeren, waar ik met Mulo geen vooropleiding voor had. Nu hadden wij in het bestuur van de Stichting een professor die aan de afdeling Antropologie in Nijmegen werkzaam was, en die vond dat ik in het museum voldoende kwaliteit had laten zien om gewoon aan de studie te beginnen.

Dus werd het college volgen, weer snel terug naar het museum voor rondleidingen, tentamens doen en tot mijn eigen verbazing iedere keer slagen. Zo heb ik in ruim drie jaar tijd mijn kandidaats gehaald. Ik had totaal geen behoefte om af te studeren, want ik was bepaald niet gericht op het worden van een wetenschapper. In die jaren ben ik verschillende malen naar Afrika gereisd en heb vele landen bezocht. Nigeria, Niger, Benin, Ivoorkust, Sierra Leone, Burkina Faso, Cameroun, Mali en Zimbabwe.

Ik ben een paar maanden ziek geweest, genezen en uit dankbaarheid besloot ik om mijn studie af te maken. Daar had ik helemaal geen zin in, maar ik heb het toch gedaan en zo haalde ik mijn doctoraalexamen Culturele en Sociale Antropologie. Toen ik klaar was werd ik naast mijn adjunct-directeurschap ook tot conservator benoemd omdat de toenmalige conservator naar Groningen ging. Naast managementtaken werd ik als conservator belast met het tentoonstellings- en aankoopbeleid en de verdere uitbreiding van het Buitenmuseum.

In 1989 nam Maria van Gaal afscheid als directeur en werd mij gevraagd haar op te volgen, hetgeen ik met plezier deed, maar wel mét behoud van het conservatorschap én ondersteuning van een wetenschappelijk medewerker. De combinatie met het conservatorschap heeft mij in de gelegenheid gesteld de verzameling verder uit te bouwen en bezoeken af te leggen aan de mooiste en meest bijzondere privéverzamelingen en galerieën. Zo was ik op bezoek bij de vader van Boudewijn de Groot. De vader van zijn echtgenote was ten tijde van Albert Schweitzer ook arts in Afrika. De hoofdman kon bij de vrouw die hem het meest lief was geen kinderen krijgen en hij riep de hulp in van die arts. Binnen enkele maanden was de vrouw in verwachting en kreeg hij als dank een uiterst waardevol masker. Ik heb dat kunnen kopen en het is nu een van de topstukken van het museum.

Ik kijk met veel tevredenheid terug op mijn tijd bij het Afrika Museum. Ruim 47 jaar werken, zowel in Den Haag als in Berg en Dal én volop genieten van alle uitdagingen, lijkt misschien een hele tijd, maar voor mijn gevoel hebben de herinneringen slechts de grootte van mijn hart. Vooral de grote gevarieerdheid aan ervaringen en emoties zijn overgebleven. Zeker, er waren ook teleurstellingen, maar ik heb ontdekt dat die heel vaak verwijzen naar het eigenbelang dat in mijn verlangen schuil ging.

Er is mij dikwijls gevraagd of ik vergeten was weg te gaan. Het antwoord is 'nee'. In al die jaren dat ik aan het Afrika Museum verbonden was, heb ik steeds opnieuw de kans gekregen uit mijzelf te komen, dingen aan te pakken vanuit een nieuwe levensfase, nieuwe inzichten te ontwikkelen. Ik heb me altijd een beetje als een missionaris gevoeld, heb geprobeerd samen met Maria van Gaal en onze medewerkers continuïteit aan te brengen in een toch, zeker in het verleden, af en toe zieltogend museum.

Mijn werkleven was, ondanks de zorgen die bij een groter wordend museum horen, een levensgang waarin ik veel bevestiging heb mogen ontvangen. Maar ik heb zeker ook de rijping van het verlangen leren kennen, want sommige ontwikkelingen, zoals de laatste uitbreiding van het museum, duurden wel opvallend lang!

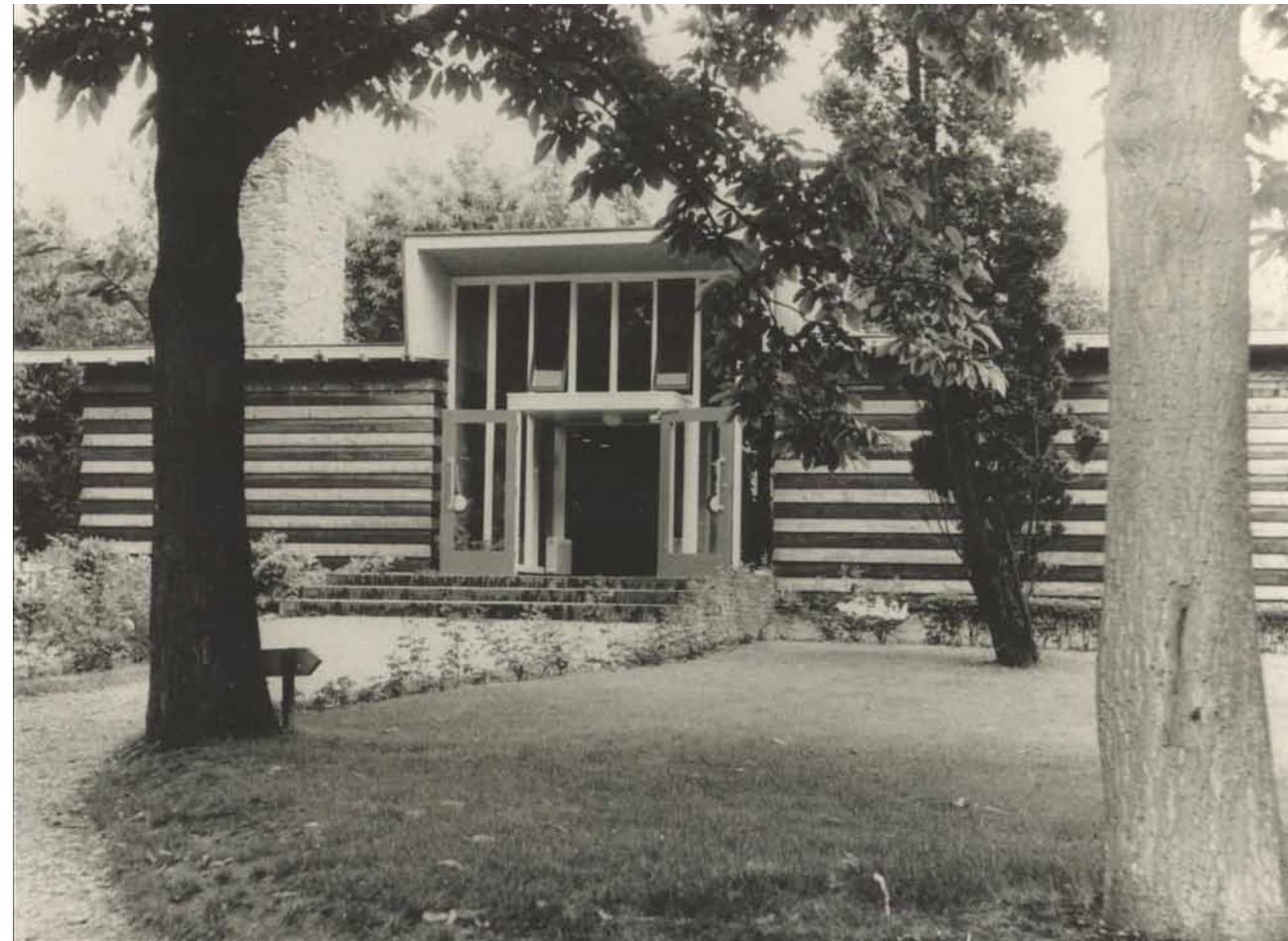
Bij het voorbereiden van deze tekst heb ik mij eens te meer gerealiseerd hoe onlosmakelijk mijn persoonlijke geschiedenis verweven is met de geschiedenis van het Afrika Museum en zijn collectie. Werken voor het Afrika Museum heeft mij ongelooflijk veel plezier gegeven; wat ik in mijzelf in de binnenwereld aantrof kon ik daar, in de buitenwereld verwezenlijken. Dat zou niet gelukt zijn zonder mijn medewerkers en evenmin zonder de andere talloze mensen die in de loop van de jaren met mij zijn meegewandeld. Soms een eindje en voor even, soms over lange trajecten en gedurende jaren. Zij gaven mij de ruimte en accepteerden mijn visie dat het streven naar perfectie meer vreugde kan geven dan het bereiken er van. Zij bemoedigden me en gaven mij de gelegenheid me, zelfs in de meest hectische tijden, steeds weer bewust te worden van mijn diepste drijfveer: het betrachten van een ogenschijnlijk doelloze ontvankelijkheid.

Ik heb in de loop van mijn leven ervaren dat de omgeving en de wereld meewerken als je gelooft in jouw eigen ideeën. Alles wat je kunt doen, of waar je over droomt, begin er aan, want dan pas verschuift ook de voorzienigheid. Op het moment waarop ik mij committeer, aan een gedachte, aan een keuze, me bewust word van een behoefte, vinden allerlei gebeurtenissen plaats, die anders nooit hadden plaatsgevonden. Allemaal brengen ze gunstige coïncidenties, ontmoetingen en soms zelfs materiële ondersteuning met zich mee die ik nooit had kunnen verwachten. Ik heb mij gedurende mijn leven altijd door de genade geadeld gevoeld. De Heilige Geest is mijn grote inspiratiebron, nog altijd, die er altijd is als ik hem aanroep. Keuzes maken, dan pas weet de voorzienigheid in welke richting hij mee moet werken.

Ik denk en werk vanuit de overtuiging én de ervaring dat er krachten zijn die je door een open en oplettende houding kunt aansporen om je te helpen. Dat is ook een heel Afrikaanse manier van denken. Noem het vertrouwen of meewerken met de genade.

Bij mijn vertrek heb ik de nieuwe directie en medewerkers veel werkplezier en inspiratie toegewenst voor het museum, maar ook om voor zichzelf in de toekomst blijheid te verschaffen en te ervaren dat effectiviteit en efficiency niets tot stand kunnen brengen als er ook niet een grote mate van affectiviteit naar elkaar en naar het werk uitgaat.

Ik heb een fantastisch afscheid gekregen. Inmiddels ben ik vijf en een half jaar weg en terugkijkend realiseer ik me dat de keuzes die ik heb gemaakt en de beslissingen die ik heb genomen door mij altijd zijn gezien in het licht van de aanwezigheid van een verborgen samenhang.

Op dit moment maakt het Afrika Museum een moeilijke en ook spannende periode door. De belangrijkste subsidiegever, het ministerie van OCW, pleit voor een verregaande samenwerking met het Tropenmuseum in Amsterdam, Museum Volkenkunde in Leiden en het Afrika Museum in Berg en Dal. Laten we nu maar hopen dat het Afrikaanse spreekwoord blijft gelden: 'laten we niet over droogte praten zolang de laatste kalebas met water nog niet is aangesproken'."

Ineke Eisenburger
Oud directeur/hoofdconservator

PUBLIEKSDIENST

PR EN COMMUNICATIE

Het museum in de media

In juni werd de nieuwe semi-permanente opstelling *Het Afrika Museum in de 21ste eeuw – Oude en nieuwe kunst verbonden* geopend. Met name het thema 'Beeldvorming' uit deze tentoonstelling kreeg in de regionale en landelijke pers de nodige aandacht. Van de tijdelijke tentoonstellingen werd de tentoonstelling *Faces of Africa* in de pers lovend ontvangen. De aansprekende en indringende portretfoto's werden veelvuldig geplaatst, ook door onder meer magazines voor fotografie. De free publicity die de tentoonstellingen gezamenlijk hebben gegenereerd in 2013 bedraagt: € 110.000,-. Daarnaast reageerde de brede pers enthousiast op de diverse evenementen in het museum zoals het Kinderfestival, het Ketikoti festival, de Museumcolleges en de MuseumJeugdUniversiteit. Ook genereerde de samenwerking tussen de drie volkenkundige musea veel persaandacht. De advertentiewaarde van al deze persvermeldingen bedraagt ruim € 2,1 miljoen.

Het Buitenmuseum vormde voor vele bedrijven een passende locatie en decor voor een foto- of filmshoot; voorbeelden zijn de glamourmagazines *Nouveau* en *Glossy*. Voor het RTL4 programma 'Lekker weg in eigen Land' werden in het voorjaar opnames gemaakt, evenals voor het KRO-programma 'Puberruil'. Bamboe Bill, hoofdpersoon van het kinderprogramma 'Ouwehands Jungle Club' (RTL8 Telekids) kwam naar het Afrika Museum voor opnames. In het kader van de receptionistendag bezochten 50 medewerkers van hotels, campings en vakantieparken uit de regio Nijmegen/Arnhem het museum.

Website en social media

In 2012 hebben 121.075 mensen de website van het Afrika Museum bezocht (91.459 unieke bezoekers) met in totaal 466.039 paginaweergaves. In 2013 zijn deze aantallen opgelopen: 127.434 mensen bezochten de website (95.199 unieke bezoekers). Met 459.194 paginaweergaves is wel een kleine daling te zien in paginaweergaves. Het feit dat veel via Twitter en Facebook werd gecommuniceerd kan hebben bijgedragen aan dit verminderd 'bladeren' door de website, dus aan de afname van paginaweergaves: zelf op zoek gaan is minder noodzakelijk om toch op de hoogte te blijven.

Consequente informatievoorziening en communicatie via de social media heeft reeds in 2012 z'n vruchten afgeworpen. Het aantal fans op Facebook groeide van 340 (2011) naar 625 (eind 2012) en het aantal volgers op Twitter bedroeg 4500 (tegenover 2400 eind vorig jaar). In 2013 nam het aantal fans op Facebook verder toe van 625 naar 1025 fans.

Het Afrika Museum beschikt over twee Twitter accounts, een Nederlandstalige en een Engelse versie voor de internationale volgers. Het aantal volgers is in 2013 gestegen van 4500 naar 5400.

Publieksonderzoek

Van september t/m november 2013 werd in het museum een publieksonderzoek uitgevoerd. Gewoonlijk vindt dit onderzoek plaats in het hoogseizoen (periode 1 april tot 1 november), wanneer dus ook het Buitenmuseum voor publiek geopend is. In het naseizoen is het Buitenmuseum als wandelpark wel toegankelijk, maar niet ingericht. Het besluit om het onderzoek nu eens niet in het hoogseizoen te laten plaatsvinden heeft te maken met het feit dat eventuele effecten van een gesloten Buitenmuseum op de ‘bezoekerswaardering’ beter te meten valt. Inderdaad is gebleken dat de waardering van het Buitenmuseum licht gedaald is ten opzichte van het jaar daarvoor (2012: 8,0), toen de meting in het hoogseizoen werd verricht en er dus volop evenementen c.q. publieksactiviteiten geprogrammeerd stonden in het Buitenmuseum. Ook bleek het publiekspercentage dat het Buitenmuseum ‘Het allerleukste’ vond gedaald te zijn ten opzichte van het Binnenmuseum.

Het aantal respondenten bedroeg 413. Naast enkele algemene vragen over onder meer groeps grootte, leeftijd en woonplaats richtte het onderzoek zich op de waardering voor het gehele museum en waren een aantal gerichte vragen opgenomen over de nieuwe inrichting van zaal 1 en 2. Hieronder zijn de meest in het oog springende resultaten weergegeven:

Met betrekking tot de nieuwe inrichting in zaal 1 en 2

- De waardering voor de teksten bedraagt een 7,6.
- De waardering voor de sfeer bedraagt een 8,0.
- De combinatie van traditionele en hedendaagse kunst wordt gewaardeerd met een 7,9.

Met betrekking tot het museum in het algemeen:

- De waardering voor de overige tentoonstellingen bedraagt een 7,6.
- De waardering voor het Buitenmuseum bedraagt een 7,8.
- De waardering voor de klantvriendelijkheid van het personeel bedraagt een 8,4.
- De waardering voor het museum als geheel bedraagt een 8,0.
- 71% van de museumbezoekers komt van huis en 24% van een vakantieadres.
- Op de vraag wat men het allerleukste vond in het museum antwoordt 37% het Binnenmuseum en 31% het Buitenmuseum.
- 97% van de bezoekers raadt het museum aan bij anderen.

Waar komen de bezoekers vandaan?

59% van de bezoekers komt uit een straal van 80 km rond het museum.

De gemiddelde leeftijd van de bezoekers is 49 jaar.

Bezoekers buitenland

Het Afrika Museum presenteert zich met bruiklenen uit de collectie in buitenlandse musea. Bezoekersaantallen voor specifieke tentoonstellingen waaraan het Afrika Museum heeft bijgedragen in 2013 met een aantal topstukken:

- *Earth Matters* (Smithsonian Washington: National Museum of African Art) in de periode 22 april t/m 31 december 2013. *Aantal bezoekers: 240.000.*
- In Barcelona voor de tentoonstelling *Masters of Chaos* bij Fundació ‘La Caixa’. *Aantal bezoekers: 148.100.*

EVENEMENTEN

Museumcolleges

In 2013 werd voor de eerste maal een reeks van vier Museumcolleges voor het volwassenen publiek georganiseerd, in navolging van de MuseumJeugdUniversiteit. Hiervoor werden sprekers uitgenodigd die vertelden over hun onderzoek en persoonlijke ervaringen in Afrika. De thema's sloten aan op onderwerpen die ook in het museum aan bod komen. In deze eerste reeks gaven de volgende sprekers acte de présence: Thera Rasing (antropoloog, RU Nijmegen) over ‘initiatieriten in Zambia’; filmmaker Ton van der Lee over traditionele genezers in Zuidelijk Afrika; Jan Jansen (antropoloog, universiteit Leiden) over ‘Ciwara maskers uit Mali’ en Wouter van Beek (antropoloog, universiteit Tilburg) over de Dogon in Mali. Aantal deelnemers: circa 200

Voorjaarsvakantie (9 februari t/m 3 maart)

De voorjaarsvakantie stond in het teken van de fototentoonstelling *Faces of Africa*. Onder begeleiding van een museummedewerker gingen kinderen schilderend aan de slag, geïnspireerd op de foto's uit de tentoonstelling.

Aantal bezoekers: 2.798

Museum van de maand: maart 2013

In 2013 konden alle Nederlandse musea meedingen naar de titel ‘museum van de maand’. Het Afrika Museum was één van de zestien musea die op basis van een ingediend programma uitverkoren werd door de Nederlandse Museumvereniging (NMV) en de BankGiro Loterij. Gedurende de maand maart waren er extra activiteiten rond het thema ‘geluk’, gerealiseerd met een bescheiden subsidie die aan alle winnaars ter beschikking werd gesteld. De NMV zorgde voor veel landelijke publiciteit. Aan de openingsmanifestatie in het museum werd door 550 bezoekers deelgenomen. Totaal trok de maand maart ruim 1000 bezoekers meer dan dezelfde maand in 2012.

Pasen (31 maart en 1 april)

Op beide Paasdagen werd een breed laagdrempelig activiteitenprogramma aangeboden met workshops, rondleidingen, een Afrikaanse verhalenverteller en spectaculaire optredens van Ghanese acrobaten.

Aantal bezoekers: 1.352

Museumweekend (6 en 7 april)

Tijdens het Nationaal Museumweekend konden bezoekers o.a. deelnemen aan de speciale Museumtour en in 30 minuten kennis maken met de vele objecten van het museum.

Aantal bezoekers: 3.333

Meivakantie (27 april t/m 12 mei)

Bezoekers konden deelnemen aan de workshop 'Kunst om op te vreten'. Na een inleiding over de slavernijgeschiedenis werd met slaafvrije chocolade een kunstwerk gemaakt.

Aantal bezoekers: 4.011

Kinderfestival (9 mei)

Het jaarlijks Kinderfestival was ook in 2013 een groot succes. Een dag lang is het museum omgedoopt tot kinderterein. De jonge zangeres Aliyah was jurylid van de talentenjacht 'Toon je talent' en gaf zelf ook een spetterend optreden. Het Kinderfestival bood een vol programma met voor ieder wat wils: koken met de Pretkok, een Ghanese Azonto dans workshop, luisteren naar Baba de verhalenverteller, meelopen in de marionettenparade en nog veel meer.

Aantal bezoekers: 2.766

Pinksteren (19 en 20 mei)

In het Binnen- en Buitenmuseum konden bezoekers deelnemen aan diverse activiteiten en op beide dagen was er live muziek in het Buitenmuseum.

Aantal bezoekers: 1.083

Publieksoening herinrichting (1 en 2 juni)

Op 1 en 2 juni kon het publiek kennis maken met de nieuw ingerichte benedenzalen van het museum. Op beide dagen werden er speciale rondleidingen georganiseerd en workshops voor kinderen.

Aantal bezoekers: 537

Keti Koti festival (23 juni)

Tijdens het Keti Koti festival wordt de afschaffing van de slavernij (1863) herdacht en gevierd. In 2013 was het precies 150 jaar geleden dat de slavernij werd afgeschaft; reden voor het Afrika Museum om groots uit te pakken, met een programma vol informatieve activiteiten, muziek en dans. Actrice Jetty Mathurin, inmiddels 'het gezicht' van het festival, deed dit jaar wederom de presentatie.

Aantal bezoekers: 1.155

Zomerprogramma (30 juni t/m 1 september)

Gedurende de zomervakantie konden bezoekers deelnemen aan het familieprogramma 'De Zomerkaravaan'. Iedere week stond een andere activiteit centraal. Samen met twee museummedewerkers beleefden de families een dag in een Ghanees dorp, een muzikaal avontuur met de Baka in het bos, leerde men schilderen met Malinese modder of maakte men samen met een Afrikaanse verhalenverteller een decor voor zijn verhaal. Speciaal voor volwassenen was er een workshop 'Bogolan schilderen' waarin de deelnemers gedurende een dag kennis konden maken met een typisch Afrikaans ambacht: een zelfgemaakte Bogolan ging mee naar huis. *Aantal bezoekers: 14.748*

Herfstvakantie (12 t/m 27 oktober)

Tijdens de herfstvakantie sloten de activiteiten aan op het landelijk thema van de Maand van de Geschiedenis 'Vorst & Volk'. Voor bezoekers was er een aanbod met verhalen over vorsten en koningen uit Afrika. Op zaterdag 19 oktober vond de jaarlijkse Gelderse Museumdag plaats die dit jaar 1.690 bezoekers trok. *Aantal bezoekers: 5.096*

Kerstavakantie (21 december t/m 5 januari)

In de kerstavakantie konden kinderen dagelijks deelnemen aan de workshop 'Kunst om op te vreten' (een kunstwerk maken met slaafvrije chocolade). Op beide kerstdagen waren er optredens van bijzondere koren. Een enthousiast publiek luisterde op Eerste Kerstdag naar de Kia Singers en werd op Tweede Kerstdag door het Total Praise Gospel Choir verrast.

Aantal bezoekers: 3.171

EDUCATIE

De collectie van het Afrika Museum vertelt vele verhalen. In educatieve projecten, rondleidingen, workshops en voorstellingen worden deze verhalen verder uitgewerkt voor specifieke doelgroepen. Ieder programma wordt aangepast aan de leeftijd en achtergrond van de deelnemers. Het museum stelt zich ten doel om kinderen en jongeren van 4 tot en met 18 jaar binnen alle onderwijsniveaus te bereiken.

In 2013 werd het museum bezocht door 158 scholen. 8604 leerlingen bezochten het museum in schoolverband. 45% van deze leerlingen was afkomstig uit het basisonderwijs, 55% uit het voortgezet onderwijs. Ten opzichte van 2012 is een opvallende daling te constateren van het aantal basisschoolleerlingen in de maanden september en oktober; toen ontving het museum circa 3000 leerlingen meer dan in dezelfde periode in 2013. Voor een belangrijk deel kan dit verklaard worden door de verhoogde inzet van het museum in 2012 in het kader van de Kinderboekenweek. Om budgettaire redenen was het in 2013 niet mogelijk deze extra inzet met activiteiten voort te zetten. De bezuinigingen van de afgelopen jaren die geresulteerd hebben in krappere budgetten worden nu langzaam maar zeker zichtbaar: minder financiële middelen betekent helaas ook snijden in het aanbod, met als gevolg het risico op afnemende aantallen bezoekers. Om de prestatieafspraken aan het einde van de beleidsperiode 2013-2016 te kunnen halen is reeds ingezet op een intensief persoonlijk contact met scholen in de regio. Aangezien het museum beschikt over slechts één fulltime medewerker educatie en schoolbezoeken veel tijd vergen, is een oplossing gezocht in gedeeltelijke herschikking van taken van medewerkers om intern de werkzaamheden te kunnen continueren.

'Taante'- een educatief project

Bij de herinrichting van de semi-permanente opstelling in zaal 1 en 2 ontwikkelde het museum de educatieve lijn 'Taante'. Hiervoor werd nauw samengewerkt met actrice Jetty Mathurin die haar gezicht en alter ego aan het museum leende. In samenwerking met mevrouw Mathurin is een educatieve route ontwikkeld die kinderen vanaf 8 jaar door de tentoonstellingen leidt. Met behulp van tekstborden, spelletjes, filmpjes en opdrachten vertelt 'Taante' over de voorwerpen in

het museum. Aan de hand van haar eigen familiegeschiedenis maakt ze ook ingewikkelde onderwerpen als 'slavernij' en 'voorouders' bespreekbaar. Met de educatieve units in zaal 1 en 2 is de eerste stap gezet in deze nieuwe educatieve lijn. In de toekomst zal 'Taante' door het hele museum terug te vinden zijn en ook een rol gaan spelen in bijvoorbeeld speurtochten en nieuwe projecten voor het basisonderwijs.

Speciaal onderwijs

Voor het derde jaar op rij werd een project voor het speciaal onderwijs gerealiseerd. In een reeks van vier lessen maakten leerlingen van een school voor kinderen met een visuele beperking kennis met Afrikaanse kunst, muziek en dans. Het project is in het museum afgesloten met een leerlingenpresentatie voor ouders en leerkrachten.

'Afrika Anders' in samenwerking met het Montessori college

Het jaarlijkse project van de Cultuurklas van het Montessori College Nijmegen werd in 2013 gekoppeld aan een deel van de semi-permanente opstelling (de zalen 5 en 6) van het museum. Aansluitend bij de thematiek van de expositie hebben de leerlingen deelgenomen aan een multidisciplinair project waarin theater, beeldend vormen, taal en muziek centraal stonden. Tijdens de projectpresentatie op 7 juni werd ook de leerlingtentoonstelling geopend die tot half september in het museum te zien is geweest.

Tentoonstellingsteksten

In navolging op de pilot die in 2012 deel uitmaakte van de tentoonstelling *Godelijk en Griezellig - Het geheim van de slang* schreven leerlingen van het Nijmeegse Montessori College korte tentoonstellings teksten bij de nieuwe semi-permanente opstelling in zaal 1 en 2. Nieuw dit jaar was de betrokkenheid van leerlingen van basisschool Het Talent uit Lent. Ook schreven twee individuele museumbezoekers een paneeltekst bij door henzelf gekozen objecten. Deze kunstbeschouwelijke teksten kregen een vaste plaats in de nieuwe tentoonstellingszalen.

Nieuwe workshop

In 2013 was het exact 150 jaar geleden dat Nederland de slavernij afschafte. Aansluitend bij dit herinneringsjaar werd voor individuele bezoekers de creatieve workshop 'Kunst om op te vreten' aangeboden. In de weekenden en schoolvakanties maakten kinderen met zogenoemde slaafvrije chocolade een eetbaar schilderij op ouwel. Voorafgaand aan deze creatieve workshop brachten de deelnemers een kort bezoek aan de tentoonstelling in zaal 1, waar ze uitleg kregen over de trans-Atlantische slavenhandel en hedendaagse slavernij (o.a. op cacaoplantages).

MuseumJeugdUniversiteit

In het najaar van 2013 organiseerde het museum voor de derde keer colleges in het kader van de MuseumJeugdUniversiteit. In tegenstelling tot de eerdere reeksen, werd deze keer samengewerkt met

Museum het Valkhof in Nijmegen. In beide musea werden twee colleges gegeven rond het thema slavernij. De twee colleges in het Afrika Museum zijn door 78 kinderen bezocht. Ten opzichte van 2012 ruim een verdubbeling. In totaal namen 142 kinderen deel aan de vier colleges in de twee musea.

Leergang Cultuureducatie

In de tweede helft van het jaar nam de coördinator educatie en publieksparticipatie deel aan de postacademische leergang cultuureducatie aan de Rijksuniversiteit Groningen. De leergang werd succesvol afgerond met een analyse van het museumbeleid voor onderwijsgroepen. Naar aanleiding van deze analyse zal het educatiebeleid van het museum waar nodig worden aangepast.

CONTACTEN EN SAMENWERKING

De medewerker PR/Communicatie nam in 2013 deel aan verschillende (inter)nationale bijeenkomsten:

Op 30 en 31 januari was ze met de medewerker Educatie op de Cultuur en Onderwijs Beurs (CEOB) in Ahoy in Rotterdam waar zij het educatieve aanbod onder de aandacht brachten van docenten en cultuurcoördinatoren.

Op 25 april was ze aanwezig bij een partneroverleg van de Erlebnismuseen in het Max Ernst Museum in Brühl. De Erlebnismuseen vormen een samenwerkingsverband van Duitse en Nederlandse musea langs de Rijn tussen Bonn en Nijmegen.

Op 24 oktober vond een vervolgoverleg van de Erlebnismuseen plaats in 'Top Secret - Die Geheime Welt der Spionage' in Oberhausen.

Op 10 september bezocht ze een partneroverleg van het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem Nijmegen (RBT/KAN) Papendal over strategische marketingactiviteiten in de regio.

Op 17 september gaf ze namens het Afrika Museum acte de présence op de 50PlusBeurs in de beursstand van het RBT/KAN.

Op 3 en 4 oktober bezocht ze, samen met de directeur en de medewerker Evenementen, het Museumcongres in 's Hertogenbosch.

Op 21 november vond de Bus-Idee Dag plaats in Hazerswoude. De medewerkers PR/Communicatie en Evenementen presenteerden de groepsarrangementen en zaalhuurmogelijkheden aan touroperators en personeelsverenigingen.

Daarnaast vertegenwoordigt ze het museum in het Groesbeek Museumlandschap, een samenwerkingsverband van de drie musea in Groesbeek, te weten Museumpark Orientalis, Nationaal Bevrijdingsmuseum 1944-1945 en het Afrika Museum.

BEDRIJFSVOERING

FINANCIËN

Het jaar 2013 is met een negatief resultaat van € 183.633 afgesloten. Een korting op de exploitatiesubsidie, een daling van de entree-inkomsten en het opheffen van een nevenstichting lagen hieraan en grondslag. Ultimo boekjaar bedroeg de solvabiliteit van het Afrika Museum 13%. De current ratio bedroeg op 31 december 0,74.

PERSONEEL

- Per 1 januari trad dhr. drs. V.J. Bultsma in dienst in de functie van hoofd bedrijfsvoering.
- Per 1 februari trad dhr. drs. H. Winter, adjunct-directeur, uit dienst.
- Per 1 oktober trad mw. R. Stapelbroek, rondleidster, uit dienst.
- Per 1 november trad mw. M. Eland, workshopbegeleider, uit dienst.
- Per 1 november trad mw. N. van Harn, baliemedewerkster, uit dienst.
- Per 1 november trad mw. M. Linneman, workshopbegeleidster, uit dienst.

BEZOEKCIJFERS

Het totaal aantal bezoekers dit verslagjaar bedroeg 62.587. Het percentage bezoekers met een Museumkaart bedraagt 33%. De gemiddelde toegangsprijs was in 2013 € 4,54. Dit is vergelijkbaar met het niveau van 2012.

GOOD GOVERNANCE

De Raad van Toezicht heeft de regels van de Code of Cultural Governance omtrent adequaat toezicht en goed bestuur nageleefd en conform de statuten van de Stichting Afrika Museum gehandeld. In het voorjaar van 2013 werd door de Raad de jaarrekening 2012 vastgesteld en de begroting voor 2013. De samenstelling van de Raad is per 1 januari 2013 gewijzigd door het bereiken van de maximale zittingsperiode van één der leden. Conform de statuten is betreffend lid vervangen door een afgevaardigde van de Nederlandse Provincie van het Religieus Instituut De Congregatie van de Heilige Geest (CSSp), oprichters van de Stichting en eigenaren van grond, gebouwen en een substantieel deel van de collectie.

ACTIVA BALANS

per 31 december 2013 (na resultaatverdeling)

vaste activa	2013	2012
<i>immateriële vaste activa</i>	€ 0	€ 0
<i>materiële vaste activa</i>		
gebouwen en terreinen	€ 0	€ 0
inventaris en inrichting	€ 246.972	€ 280.019
inventaris inrichting nieuwbouw	€ 7.866	€ 13.110
veiligheidsinvesteringen	€ 99.064	€ 140.267
keerlus bij voorterrein	€ 106.834	€ 119.786
herinrichting tentoonstellingszalen	€ 373.466	€ 0
	€ 834.202	€ 553.182
<i>financiële vaste activa</i>		
Langlopende lening u/g	€ 0	€ 273.814
totaal vaste activa	€ 834.202	€ 826.996
vlottende activa	2013	2012
<i>voorraden</i>	€ 8.208	€ 7.892
<i>vorderingen</i>		
overige vorderingen	€ 215.376	€ 270.767
overlopende activa	€ 21.118	€ 37.425
kortlopende vordering	€ 135.752	€ 0
totaal vorderingen	€ 372.246	€ 308.192
<i>effecten</i>	€ 0	€ 0
<i>liquide middelen</i>	€ 15.502	€ 9.565
totaal vlottende activa	€ 395.956	€ 325.649
totaal activa	€ 1.230.158	€ 1.152.645

PASSIVA BALANS

per 31 december 2013

eigen vermogen	2013	2012
<i>algemene reserve</i>		
stichtingskapitaal	€ 227	€ 227
algemene reserve	€ 7.295	€ 6.913
totaal algemene reserve	€ 7.522	€ 7.140
<i>bestemmingsreserves</i>		
groot onderhoud	€ 100.000	€ 117.002
revitalisering buitenmuseum	€ 0	€ 197.951
stichting afrika collectie	€ 15.000	€ 0
fusiekosten	€ 15.000	€ 0
	€ 130.000	€ 314.953
<i>bestemmingsfonds OCW</i>	€ 938	€ 0
totaal eigen vermogen	€ 138.460	€ 322.093
<i>aankoopfonds</i>	€ 14.105	€ 14.105
<i>voorzieningen</i>	€ 10.966	€ 9.033
<i>langlopende schulden</i>		
investeringssubsidie OCW	€ 96.869	€ 137.633
investeringssubsidie Gemeente	€ 78.761	€ 87.395
investeringssubsidie BGL/MF/SNS/RABO	€ 354.645	€ 0
	€ 530.275	€ 225.028
<i>kortlopende schulden</i>		
crediteuren	€ 56.389	€ 83.886
overlopende passiva	€ 50.739	€ 52.243
overige schulden	€ 422.925	€ 184.124
voortuitontvangen bedragen stichting afrika museum	€ 6.299	€ 262.133
	€ 536.352	€ 582.386
totaal vreemd vermogen	€ 1.066.627	€ 807.414
totaal passiva	€ 1.230.158	€ 1.152.645

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING

baten	boekjaar 2013	begroting 2013	boekjaar 2012
directe opbrengsten			
publieksinkomsten	€ 441.980	€ 431.000	€ 454.921
sponsorinkomsten	€ 225	€ 0	€ 750
overige inkomsten	€ 0	€ 0	€ 729
indirecte opbrengsten	€ 12.024	€ 40.000	€ 20.880
totale opbrengsten	€ 454.229	€ 471.000	€ 477.279
subsidie OCW CuNo			
onderdeel huren	€ 24.212	€ 23.431	€ 23.574
onderdeel exploitatiebijdrage	€ 1.580.074	€ 1.575.159	€ 1.730.828
subsidie provincie CuNo	€ 0	€ 0	€ 0
subsidie gemeente CuNo	€ 0	€ 0	€ 0
overige subsidies/bijdragen			
subsidies uit publieke middelen	€ 53.767	€ 100.000	€ 71.100
bijdragen uit private middelen	€ 34.981	€ 0	€ 117.211
bijdragen van VSB-fonds	€ 0	€ 0	€ 50.000
totale bijdragen	€ 1.693.034	€ 1.698.590	€ 1.992.713
totale baten	€ 2.147.263	€ 2.169.590	€ 2.469.992
lasten	boekjaar 2013	begroting 2013	boekjaar 2012
salarislasten	€ 1.197.979	€ 1.200.865	€ 1.180.158
afschrijvingen	€ 69.042	€ 75.000	€ 64.089
huur	€ 286.360	€ 284.964	€ 279.376
aankopen	€ 61.385	€ 15.000	€ 7.325
overige lasten	€ 593.242	€ 593.761	€ 972.192
totale lasten	€ 2.208.008	€ 2.169.590	€ 2.503.140
saldo uit gewone bedrijfsvoering	€ -60.745	€ 0	€ -33.148
saldo rentebaten	€ 3.174	0	€ 1.016
saldo bijzondere baten/lasten	€ -126.062	0	€ 351
mutatie aankoopfonds	€ 0	0	€ 0
mutatie bestemmingsfonds Benin	€ 0	0	€ 0
exploitatie resultaat (- = verlies)	€ -183.633	€ 0	€ -31.781

FORMATIE AFRIKA MUSEUM PER 31-12-2013

directie

Mw. Drs. I.E. Hübner, *directeur*

bedrijfsvoering

Drs. V.J. Bultsma / Mw. J. Melssen / Mw. C. Thielen

tuindienst

J.H. Benda / F. van Wetten / W. Peters

technische dienst

F. Verbiesen

huishoudelijke dienst

Mw. C.W.A. Wijers-Kaal / G.L.M. Wijers / Mw. N. Mahler

bewaking

B. Jamlean / R. de Rooij (*gedetacheerd*)

Mw. O. Haagsman (*oproep*) / T. Hübner (*oproep*)

V. Mercurio (*oproep*) / T. Verbiesen (*oproep*)

M. Verbiesen (*oproep*) / C. Smit (*oproep*)

balie

Mw. C. van Lamsweerde / Mw. I. Teering

Mw. B. Tijdink / R. Kofi (*oproep*)

Mw. T. Heijnen (*oproep*) / Mw. M. Jacobs (*oproep*)

Mw. L. Wouters (*oproep*) / Mw. K. Belhaj-Haddou (*oproep*)

publieksdienst

Mw. Drs. M.J.E.A.W. Relouw, *PR en communicatie*

Mw. M. Pompe MA, *educatie en publieksparticipatie*

Mw. P. Kooistra, *evenementen*

Mw. D. Schinkel, *groepsreserveringen*

E.G. Cissé, *educatie, muziek en dans*

rondleidingen (oproepkrachten)

Mw. J. Chevannes / Mw. Drs. C.H.H.M. Kommers

Mw. Drs. M. Kool / Drs. S. van der Goot

Mw. Drs. P. Timmermans / Mw. Drs. Y. Veenstra

Mw. I. Witjes

activiteitenbegeleiding (oproepkrachten)

Mw. A. Cappendijk / Mw. J. Chevannes

Drs. S. van der Goot

collectie

Mw. Drs. I.E. Hübner, *hoofdconservator*

W. Welling, *conservator hedendaagse Afrikaanse kunst*

Mw. Drs. M. Kool, *collectiebeheer*

L.P.M. de Roeper, *restaurator*

onderzoek en documentatie

Prof. Dr. W. van Damme

vrijwilligers

Mw. E. van Oudheusden, *buitenwinkel*

Mw. H. Folkers, *buitenwinkel*

Mw. K. Jansen, *buitenwinkel*

Mw. M. Kalwij, *buitenwinkel*

Mw. R. Krijnen, *buitenwinkel*

Mw. M. Crone, *buitenwinkel*

Mw. S. Meuwese, *buitenwinkel*

Mw. P. van Zadelhoff, *buitenwinkel*

Mw. M. Flaton, *activiteitenbegeleiding*

Mw. Drs. Y. Veenstra, *Vriendenkring*

raad van toezicht Afrika Museum

Mw. Drs. C. van Rappard-Boon, *voorzitter*

Drs. C.M.J. Herwijn RA, *penningmeester*

Prof. Dr. H.J.M. Venbrux / Mr. J. Lamens

C. Anyaeze CSSp. / Th. Naus

bestuur Stichting tot Steun aan het Afrika Museum

Mw. Drs. C. van Rappard-Boon, *voorzitter*

Drs. C.M.J. Herwijn RA, *penningmeester*

vacature (*eind 2013 was een kandidaat beschikbaar*)

Raad van Toezicht Stichting Afrika Museum

vergaderde zes keer in 2013, vier reguliere

vergaderingen en twee bijzondere. Bestuur Stichting

tot Steun aan het Afrika Museum vergaderde twee

keer in 2013.

ALGEMENE GEGEVENS

fotobijbschriften

voorzijde Mario Marino, *Mursi meisje*.

Collectie Afrika Museum, Berg en Dal.

pag 1 *boven* Opstelling kleinkunst in de tentoonstelling *Het Afrika Museum in de 21ste eeuw – Oude en nieuwe kunst verbonden*.

onder tentoonstelling *Faces of Africa*

pag 2 Irene Hübner, directeur

pag 4 Mario Marino, *Bersidi* uit *Faces of Africa*

pag 6 Impressie *Het Afrika Museum in de 21ste eeuw – Oude en nieuwe kunst verbonden*.

pag 7 *Bizango beelden (Haïti)* in *Het Afrika Museum in de 21ste eeuw – Oude en nieuwe kunst verbonden*.

pag 8 Impressie *Het Afrika Museum in de 21ste eeuw – Oude en nieuwe kunst verbonden*.

pag 9 Mario Marino, *Naboko* en *Mursi meisje* uit *Faces of Africa*

pag 10 en 11 Foto's uit tentoonstelling *Verdeeld Verleden - een reis langs de slavenhandel in Brazilië, Angola en Zeeland*

pag 13 Abdoulaye Konaté, *Offrande de Couleurs: Blanc – Rouge – Noir*, 2007.

Collectie Afrika Museum, Berg en Dal.

pag 14 Impressie *Abdoulaye Konaté – De wereld in doeken*

pag 15 Santiago Rodríguez Olazabal, *Yo me lo llevo viento malo*, 1998.

Collectie Afrika Museum, Berg en Dal.

pag 16 Inrichting Binnenmuseum in 1968

pag 19 *boven* Entree museum in 1958

onder Ineke Eisenburger bij haar afscheid van het Afrika Museum in 2008

pag 20 Kinderfestival

pag 22 Keti Koti festival

pag 23 Workshop door *Forêt Sacrée* tijdens het zomerprogramma

pag 25 Optreden Taante (Jetty Mathurin) tijdens het Keti Koti festival

pag 26 en 27 *boven links* Kinderfestival

boven rechts Workshop *Pindakaas maken*

midden Kinderfestival *onder links* Workshop *Kunst om op te vreten* *onder rechts* Keti Koti festival

pag 28 Workshop *Stippels op je snoet*

pag 29 *boven en onder* Kinderfestival

pag 30 Dogon woonef, Buitenmuseum

pag 35 Buitenmuseum

Afrika Museum

Postweg 6 / 6571 CS Berg en Dal

T 024 - 684 72 72 / info@afrikamuseum.nl

www.afrikamuseum.nl / F 024 - 684 19 22

openingstijden

maandag t/m vrijdag 10.00 - 17.00 uur

zaterdag, zon- en feestdagen 11.00 - 17.00 uur

van 1 november t/m 31 maart op maandagen gesloten

Nieuwjaarsdag gesloten

bereikbaarheid

Neem vanaf station Nijmegen buslijn 3 naar het Afrika Museum. De bus stopt voor de museumingang.

colofon

© Afrika Museum, Berg en Dal

fotografie

Ferry Herrebrugh

Afrika Museum

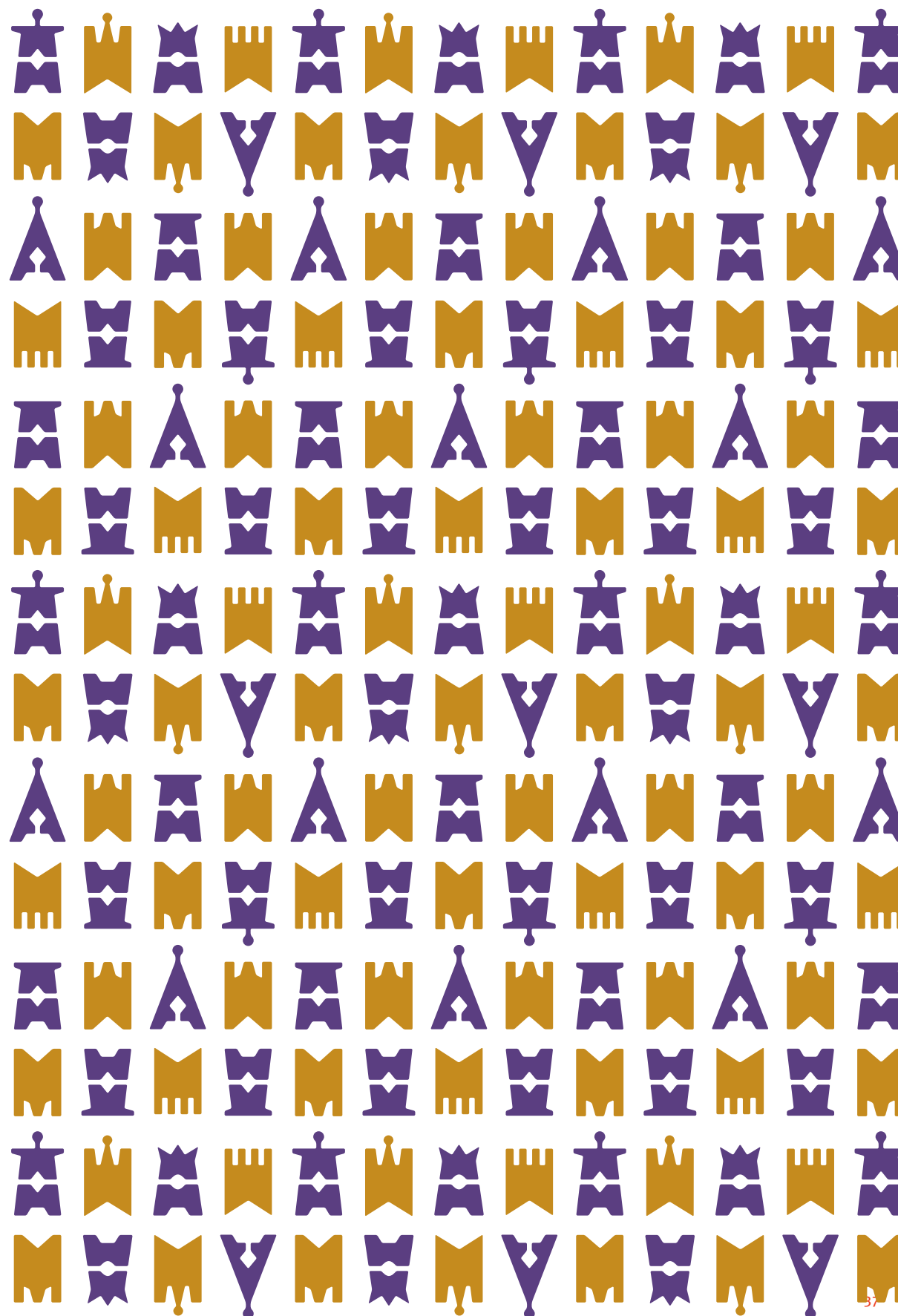
Loes Creemers

grafisch ontwerp

Atelier René Knip en Rens Martens

drukwerk

Thoben Offset Nijmegen

WWW.AFRIKAMUSEUM.NL